

KAPITEL 5

Produktiv ambiguitet

Ambiguitet, det motsägelsefulla och paradoxer finns överallt. Även sanna principer kan krocka med varandra på förvirrande sätt. Att lära oss acceptera det som verkar motsägelsefullt tillräckligt länge för att kunna arbeta oss igenom det är ett nödvändigt steg mot att finna den enkelhet som ligger bortom komplexiteten. Men när vi stöter på dessa konflikter kan det göra att vi hellre vill ducka för ambiguiteten så att vi inte behöver ta itu med den spänning som uppstår. Fast, som Joseph Smith sa en gång: ”När motsatser bevisas, görs sanningen uppenbar.”²⁷

Detta är relevant för vår trestegsprocess. Många idealister i stadium ett som kolliderar med realismen i stadium två blir så skrämde av ”motsatserna” – det motsägelsefulla och paradoxerna – att de inte kan se hur de kan gå framåt till den mogna enkelheten i stadium tre. Vissa föredrar helt enkelt att återvända till bekvämligheten i en enda synvinkel, snarare än att stå ut med det obehag som är nödvändigt för att kunna navigera genom och så småningom bli upplyst av en kontinuerlig paradox – som rättvisa och barmhärtighet. Men för att röra oss från komplexitet till informerad enkelhet måste vi fortsätta vara öppna, lära oss värdesätta principer som står i motsats till varandra, acceptera spänningen och lyfta oss över ett antingen/eller-tänkande. Då blir spänningen produktiv.

När jag var dekanus för juristlinjen på BYU år 1987 talade kyrkans president Ezra Taft Benson ”Till Sions mödrar” i en utsändning för föräldrar i hela kyrkan en söndagskväll.²⁸ Han beskrev moderskapet som ”det ädlaste kallet av alla”. Han sa: ”Moderskapet är den främsta potentiella källan till gott eller ont i en människas liv.”²⁹ Efter att ha betonat vikten av att föda och uppfostra barn sa president Benson att på grund av dödsfall, skilsmässa eller andra ”ovanliga omständigheter” kunde mödrar ”behöva [arbeta] under en tid”. Men han uppmanade varje far att ”göra allt i sin makt för att göra det möjligt för sin hustru att vara hemma och ta hand om barnen”. Och han uttryckte genuin medkänsla med barnlösa och ogifta trofasta kvinnor.

När min lektion i familjejuridik började dagen efter räckte Mitzi Collins, en student, upp handen. ”Dekanus Hafen”, frågade hon, ”kan vi prata om president Bensons tal från i går kväll?” Jag nickade och föreslog att vi skulle prata direkt efter lektionen. Mitzi skakade försiktigt på huvudet: ”Kan vi prata om det nu? Vi behöver verkligen prata – nu.” Jag kände och respekterade Mitzi. Hon var ordförande i de kvinnliga juridikstudenternas organisation, hon var en utmärkt elev och en hängiven sista dagars helig. Sedan såg jag att nästan alla de kvinnliga eleverna nickade och höll med henne.

Så vi inledde ett mycket öppet samtal om president Bensons tal som varade ända till lektionen var slut. Jag fick veta av dessa elever att redan den morgonen hade vissa av kvinnorna hittat lappar på sina skrivbord i biblioteket från välmenande men tanklösa manliga elever som hade skrivit saker som: ”Det är så svårt att komma in på juridiklinjen. Låt en man få din plats i vår årskurs.” Efter lektionen gick jag med på att ha ett liknande samtal med alla de kvinnliga juridikstudenterna samma eftermiddag i sällskapsrummet.

När jag var på väg dit såg jag en grupp studenter som gick åt ett annat håll. Jag frågade en student: ”Vart är alla på väg?” Han svarade: ”Moot Court-rummet. Dekanus ska förklara för

oss vad profeten menade!” På något sätt hade mitt möte med de kvinnliga studenterna blivit ett möte för alla juridikstudenter – där jag skulle berätta ”vad profeten menade”? Jag ryste.

Jag minns inte allt jag sa, men jag kände – utan att då besitta det begreppsmässiga ramverket för att kunna uttrycka det så här – att jag bevittnade en hel serie krockar mellan enkelheten i stadium ett och komplexiteten i stadium två. Många studenter var förvirrade, och det var inte särskilt många som letade efter stadium tre.

Vissa manliga studenter, bland annat de som hade lämnat lappar på kvinnornas skrivbord, kände sig rättfärdigade i sin egen begränsade läsning av vissa av president Bensons ord. De kände sig oroade över vårt växande antal kvinnliga studenter och anklagade dem ibland för att inte leva i harmoni med kyrkans lärdomar. De var också medvetna om det som på den tiden var en växande nationell rörelse för att eliminera diskriminering mot kvinnor. För några av dem krockade vissa delar av kvinnorörelsen med deras idealistiska syn på evangeliets värderingar – så nu var de ännu mer fast beslutna att orörliga stå kvar i stadium ett.

Andra intog den motsatta ståndpunkten och hade en tendens att avfärda det president Benson sa om de inte höll med om det. De satt fast i komplexiteten i stadium två. Men Mitzi och många av hennes vänner representerade en tredje synvinkel, där de kände sig fångade i glappet mellan idealet och verkligheten. De hade skrivit in sig på juridiklinjen med idealistiska visioner av vad de kunde göra med sin juridikutbildning, vare sig de var ensamstående eller gifta. Men nu, på grund av den respekt de kände för kyrkans president, undrade de om de hade gjort något fel. De ville uppriktigt följa profeten. Denna juridiklinje hade varit deras hopp, men nu kändes det som om detta hopp hade grusats.

Jag berättade först för studenterna att under mina år på BYU–Idaho hade jag varje månad deltagit i de möten kyrkans utbildningsråd hade med våra högre ledare i kyrkan – inklusive president Benson. Jag hade förstahandskunskap om hur de kände för juridiklinjen. Jag sa: ”Bröderna vet att ni kvinnliga studenter är här, och det är de glada för!” Jag hade både offentligt och privat hört dem uttrycka många positiva variationer på president Gordon B. Hinckleys ofta upprepade råd till kyrkans kvinnor: ”Skaffa er all den utbildning ni kan. Livet har blivit så komplext och tävlingsinriktat. ... Ni förväntas anstränga er och använda era bästa talanger.”³⁰

Samtidigt visade sig de allmänna principer president Benson hade lärt om mödrar att vara i samklang med ett nyckeltema i kyrkans ”Familjen: Ett tillkännagivande för världen” som kom 1995: ”Enligt gudomlig plan ska fadern presidera över sin familj i kärlek och rättfärdighet och han har ansvaret att sörja för och beskydda sin familj. Moderns främsta ansvar är barnens omvårdnad. I dessa heliga ansvar är fadern och modern skyldiga att hjälpa varandra som likvärdiga makar. Handikapp, död eller andra omständigheter kan göra det nödvändigt med individuella anpassningar.”³¹

Jag ville att de skulle förstå att dessa sanna principer gällde för samhället likväl som för kyrkan. På basis av min egen forskning inom amerikansk familjerätt uttryckte jag min egen oro för att vårt samhälle mer och mer nedvärderar moderskapet – trots att forskning inom samhällsvetenskap i årtal har visat att ett gott moderskap är livsviktigt. Jag minns inte vilka exempel jag berättade om då, men dessa data liknade de forskningsresultat som erhållits mer nyligen. En studie år 2005 visade till exempel att 81 procent av mödrarna i USA ansåg sitt moderskap vara det viktigaste de gjorde, trots att endast hälften av alla mödrar kände sig uppskattade i denna roll av samhället.³²

Andra data visar att mödrar utgör de bästa föredömena för att hjälpa växande barn att genomgå alla nödvändiga stadier i hjärnans utveckling. Därför kan en frånvarande eller ineffektiv mor hämma hjärnans tillväxt hos sina barn, vilket medför en negativ inverkan både på familjerna

och på samhället.³³ Stabila äktenskap och stabila föräldrar – både mödrar och fäder – är de nyckelfaktorer som avgör barns välbefinnande. Och dysfunktionella barn bidrar till ett mer och mer dysfunktionellt samhälle.³⁴

Jag tillade att våra studenters evangelieperspektiv gör det möjligt för dem att förstå äktenskapet och föräldraskapet mycket bättre än de flesta människor gör i dag. Om våra studenter av ettdera könet skulle få i uppgift att berätta för andra amerikanska juridikstudenter vad som var viktigast i deras liv skulle deras generella prioriteringar troligtvis låta ungefär som president Bensons. Det gjorde det ännu viktigare för kvinnorna i denna grupp att skaffa sig en rejäl juridisk utbildning och de analytiska förmågor som behövs för att hjälpa ett samhälle som blivit helt förvirrat angående äktenskap och familjeliv.

Sammantaget, sa jag, är nästan ingenting viktigare än moderskap och faderskap. Samtidigt uppmuntrar kyrkan kvinnor att skaffa sig all utbildning de kan inklusive, om det är vad de väljer, inom juridik. Och vi behöver alla under bön tillämpa dessa principer, som ibland krockar med varandra, på våra egna omständigheter. Bröderna litar på att vi har förmågan att göra det. Det sätt på vilket många av våra studenter hade antagit enbart den ena av dessa principer illustrerar dagens tendens att leva bara i ena ändan av en bipolär värld. Ibland dömer vi andra medlemmar i kyrkan för hårt och ger dem inte utrymme att göra personliga bedömningar. Det är mycket viktigt att lära sig förstå och leva med sanna principer som krockar – inte bara för juridikstudenter utan för oss alla. Denna kapacitet är utmärkande för den beprövade enkelheten i stadium tre. När vi gör det får vi egen kunskap om att ”när motsatser bevisas, görs sanningen uppenbar”.³⁵

Som ett andra exempel kan vi också känna obehag på grund av ambiguiteten i våra val att göra uppoffringar för Herren eller kyrkan när vi är osäkra på vad resultatet kan bli. Detta obehag, ja, ibland till och med denna ångest, säger oss faktiskt att våra ögon är öppna för implikationerna och de möjliga konsekvenserna av våra handlingar – och anledningen till att vi utför dem. Om jag till exempel hittar en borttappad plånbok full av kontanter är det fullständigt normalt – kanske till och med önskvärt – att jag inser att jag skulle kunna behålla pengarna snarare än att leta efter plånbokens ägare. Denna medvetenhet gör att mitt val att leta efter ägaren är fullständigt moraliskt. Då är jag medveten om valet att handla, att ta en risk, att anstränga mig – till skillnad från att fatta ett automatiskt beslut utan eftertanke.

Ofta, antagligen för ofta, talar vi om verkliga uppoffringar på ett alldeles för lättvindigt sätt utan att erkänna den ambiguitet och ångest vi kanske uppriktigt känner innan vi böjer våra huvuden för Gud i underkastelse – särskilt när vi absolut inte kan förstå alla anledningar till att vi ibland måste ge så mycket när vi vet så lite. Som John Tanner sa då han beskrev de heroiska uppoffringar som gjordes av pionjärliknande släktingar: ”I berättelser som dessa är det lätt – alltför lätt – att se tron och missa rädslan. Men man kan inte missa rädslan när det är ens egen berättelse.”³⁶

Skrifterna illustrerar denna process om och om igen – som en del av den centrala läran om att vandra i tro (se 1 Ne. 3:7). Tänk på den djupa klivenheten i det ögonblick då Abraham stod med kniven upphöjd över sin dyrbara Isak, fullt medveten om att det begärda offret gick emot allt som var viktigt för Abraham: löftena om hans ende son, hans efterkommande, hans utlovade land – det vill säga allt utom hans ovillkorliga kärlek till Herren.

Ester visste att hennes folk fastade och bad för henne, men hon visste också att hon satte sitt liv på spel genom att närma sig kungen. Med fullständigt välinformerad tro sa Ester: ”Jag [ska] gå in till kungen, även om det är mot lagen. *Är jag förlorad, så är jag förlorad*” (Est. 4:13–16, betoning tillagd). De tre unga israeliterna närmade sig den brinnande ugnen i Babylon med

samma medvetna inställning: ”Vår Gud ... [är] mäktig att rädda oss ... o konung. *Men om inte ... [dyrkar] vi ändå inte ... dina gudar*” (Dan. 3:17–18; betoning tillagd).

Moroni stod inför motsatsen i uppgiften att skriva ett sista vittnesbörd på heliga plåtar, men ”på grund av våra händers tafatthet” kände han att han inte kunde skriva kraftfullt och sa: ”Jag är rädd för att icke-judarna ska håna våra ord.” Sedan lärde Herren honom att om han ödmjukade sig skulle Herren göra det svaga starkt för honom (se Eth. 12:24–30). Herren hjälper oss finna lösningar på vår kluvenhet på sätt som både utvidgar och stärker oss.

En ung hemvänd missionär lämnade kyrkan eftersom, som han sa, ”kyrkan inte nådde upp till mina förväntningar”. Det sättet att se på saken kan helt enkelt återspegla den moderna konsumentens syn på beslutsfattande, men det kan också trivialisera hans religion, kanske eftersom den inte fick tillräckligt många stjärnor på Yelp. Ändå är det troligt att den här unge mannen hade upplevt sitt eget ögonblick av abrahamisk kluvenhet, då han måste bestämma sig för vem eller vad han helst ville lita på. Att välja apati eller att välja att lita på Herren och hans kyrka kan båda tillfälligt lösa kluvenheten – kanske även, tillfälligt, en persons existentiella ångest. Men skillnaderna i det långa loppet mellan de två stigarna är överväldigande.

Om vi kan lösa vår kluvenhet med en troende inställning kommer våra trofasta val att så småningom leda till att vi helgas. De vars tro inte är blind ”ser med sina ögon [och] hör med sina öron [och] förstår med hjärtat”. Och denna fullständiga användning av vår tros sinnen tar oss en dag till hans fötter som sa: ”[Och] jag får bota dem” (Matt. 13:15).